

---

**Anmälningar mot Överförmyndarnämnden i Tyresö kommun angående handläggningen av ett ärende om kontrollerad föräldraförvaltning m.m. Även fråga om riktigheten av information som Länsstyrelsen i Stockholms län lämnat med anledning av inkomna klagomål från enskild**

---

**Anmälningar mot överförmyndarnämnden m.m.**

I anmälningar, som kom in till JO den 6 augusti 2008 och den 4 november 2008, klagade AA på Överförmyndarnämnden i Tyresö kommun. Av anmälningarna och bifogade handlingar framgick bl.a. följande.

Den 22 juni 2006 betalade Trygg-Hansa Försäkrings AB ut 297 000 kr i försäkringsersättning till AA:s barnbarn BB. Pengarna sattes in på ett konto med s.k. överförmyndarspär. Den 10 augusti 2006 togs emellertid spärren bort utan att överförmyndarnämnden dessförinnan hade vidtagit några särskilda kontroller. Nämnden beslutade den 23 augusti 2007 att åter införa en spär på kontot. Vid denna tidpunkt hade uttag från kontot gjorts om sammanlagt 170 000 kr.

I februari 2008 begärde AA att pengarna skulle omplaceras. Nämnden uppgav då att det inte behövdes, eftersom det skulle förordnas en god man för BB. Den 21 februari 2008 förordnades, med stöd av 11 kap. 2 § andra st. föräldrabalken, jur. kand. CC som god man för BB. CC har dock förklarat att det inte ingår i hennes uppdrag att förvalta BB:s egendom och att hon därför inte har rätt att omplacera pengarna. Nämnden har vidhållit att AA ska vända sig till CC vid önskemål om att omplacera kapitalet.

AA begärde ersättning för den skada som uppkommit bl.a. till följd av att ingen fått i uppdrag att förvalta BB:s tillgångar.

Till sin anmälan bifogade AA ett flertal handlingar. Av handlingarna framgick bl.a. att hon även vänt sig till Länsstyrelsen i Stockholms län med liknande klagomål som hon framfört till JO.

Den 2 december 2008 inkom AA med ytterligare en anmälan och anförde bl.a. följande. Socialnämnden i Tyresö kommun inkom den 19 juni 2008 till överförmyndarnämnden med en ansökan om förordnande av god man för bl.a. BB.

Nämnden har inte vidtagit några åtgärder med anledning av ansökan. Av anmälan framgick att också dessa klagomål framförts till länsstyrelsen.

I den anmälan som inkom till JO den 4 november 2008 framförde AA även klagomål mot tingsrätten. Anmälan i de delar som riktade sig dit lades upp i ett särskilt ärende (dnr 5885-2008). I den anmälan som inkom den 2 december 2008 riktades klagomål mot Socialnämnden i Tyresö kommun. Klagomålen i den delen lades också upp i ett särskilt ärende (dnr 6309-2008).

### **Angående Länsstyrelsen i Stockholms län**

Av anmälan och de handlingar som bifogats anmälan framgick bl.a. följande. Med anledning av de klagomål som AA framfört dit skickade länsstyrelsen den 24 juli 2008 en skrivelse till AA. Av denna framgick bl.a. ”Anordnande av godmanskap och godmanskapets omfattning beslutas av tingsrätt och står därmed utanför länsstyrelsens tillsynsansvar”.

### **Utredning**

Överförmyndarnämndens och länsstyrelsens akter begärdes in och granskades. Anmälningarna remitterades därefter till överförmyndarnämnden för yttrande. Länsstyrelsen anmodades att yttra sig över det som länsstyrelsen anfört i skrivelsen till AA den 24 juli 2008.

Nämnden inkom den 17 oktober 2008 med ett remissvar av vilket framgick bl.a. följande.

Huvudregeln är att konton för omyndiga skall vara ospärrade. Prövning om spärr skall kvarstå skall ske skyndsamt. Den kontroll som företogs var om det fanns något ärende registrerat sedan tidigare på BB. Då så inte var fallet fattades beslut om hävande av spärren eftersom vi inte kunde finna någon dokumenterad uppgift om misskötsamhet. Den praxis vi då följde var i enlighet med den tolkning som Eric Sehlin framför i ”Handbok för överförmyndare”. Enligt hans mening skall överförmyndaren inte efterforska eventuell misskötsamhet hos förmyndarna hos t.ex. kronofogde och socialtjänst. Efter att ha konsulterat Sveriges kommuner och landstings förbundsjurist har denna praxis nu ändrats och en mer aktiv kontroll görs vid prövningen om spärr skall kvarstå.

---

Beslutet om god man innehåller inga begränsningar utan är i enlighet med 11 kap. 2 § 2 st. föräldrabalken, som gäller vid tillsättande av god man för att företräda barnet vid rättegång eller rättshandling där förmyndaren på grund av intressekonflikt inte kan företräda barnet. Övriga dispositioner för barnets räkning hanteras fortfarande av dess legala förmyndare.

---

### **Begäran om omplacering av pengar**

Just den aktuella omplaceringen gällde placering i aktieindexobligation där erbjudandet från banken var tidsbegränsat. Eftersom god man just höll på att tillsättas för att bevaka myndlingens rätt beslöt vi att eventuella omplaceringar vid det aktuella tillfället borde anstå.

--- Att överförmyndarnämnden inte givit någon annan i uppdrag att förvalta barnets tillgångar.

Överförmyndarnämnden har hittills inte funnit anledning att begära hos tingsrätten att en medförmyndare skall tillsättas för att ta över den ekonomiska förvaltningen. Detta kan naturligtvis omprövas om och när ett sådant behov föreligger.

I remissvar, som inkom den 4 december 2008, anförde nämnden följande.

#### **Omfattningen av gode mannens uppdrag**

Överförmyndarnämndens beslut om god man har överklagats. Tingsrätten har i beslut 2008-11-25 funnit att gode mannens uppdrag omfattar att företräda BB vid rättshandling eller rättegång mellan henne och hennes förmyndare och inte ska anses innefatta utredning avseende Tyresö kommuns handläggning. – – –

#### **Vem som har i uppdrag att förvalta BB:s tillgångar**

Enligt lag är det den omyndiges förmyndare som har att förvalta sitt barns tillgångar och företräda denna. BB:s föräldrar är båda förmyndare. Även om hennes mor förmodligen är förhindrad att utöva förmyndarskapet för henne, torde åtminstone fadern, enligt överförmyndarens uppfattning, kunna företräda henne. Han kan dessutom genom fullmakt till exempelvis AA, vilket tidigare skett, medverka till att hennes intressen tillvaratas.

Överförmyndarnämnden är ingen ställföreträdare och kan således inte företräda BB eller förvalta hennes tillgångar. Det är dock så att överförmyndarnämnden kan medge tillstånd till omplacering av barnets pengar efter ansökan från hennes förmyndare.

– – –

I ett senare remissvar, som inkom den 9 januari 2009, anförde nämnden bl.a. följande.

#### **Behov av god man**

I juni 2008 lämnade Individ och Familjeomsorgen in ansökan om god man för – – – och BB. Handlingen har aktbilaga 19 i överförmyndarnämndens akt. Ansökan avsåg tillsättande av god man för att godkänna jourhemsplacering hos AA. Barnen var då redan placerade hos henne, men för att vara formellt korrekt behövdes enligt IFO god man tillsättas för att ena vårdnadshavarens godkännande inte kunde inhämtas. God man har dock inte tillsatts med anledning av denna ansökan. Den torde nu vara inaktuell då barnen numera enligt beslut av länsrätten är omhändertagna enligt LVU.

Någon ansökan om god man med ”fullt uppdrag” har inte lämnats in av socialtjänsten.

Länsstyrelsen i Stockholms län, genom förvaltningsdirektören DD, inkom den 27 november 2008 med ett yttrande, av vilket framgick bl.a. följande.

AA har i skrivelse inkommen till Länsstyrelsen den 15 juli 2008 framfört klagomål gentemot Överförmyndarnämnden i Tyresö kommun. Av skrivelsen framgår att AA bl.a. begärt att länsstyrelsens granskning ska omfatta beslutsprocessen vid hävandet av överförmyndarspär av specificerat konto, beslutsprocessen vid tillsättandet av god man för AA:s barnbarn samt nämndens fortsatta handlande trots att beslutet om förordnandet av god man överklagats. Vidare har AA begärt att länsstyrelsen ska granska den förordnade gode mannen och dennes handläggning av uppdraget. AA har också krävt att Tyresö kommun ska ta ansvar för effekterna av sitt beslut och återbetala det försvunna beloppet på 170 000 kr.

Länsstyrelsen har i skrivelse till AA den 24 juli 2008 informerat om länsstyrelsens tillsynsansvar över överförmyndare och deras verksamheter och att länsstyrelsen med anledning av AA:s klagomål kommer att granska Överförmyndarnämndens i Tyresö kommun handläggning av ärendet. Dessvärre framgår av skrivelsen att länsstyrelsen även upplyst AA om att anordnande av godmanskap och omfattningen av ett godmanskap beslutas av tingsrätten och därmed står utanför länsstyrelsens

tillsynsansvar. Informationen har lett AA till att tro att länsstyrelsen inte kan granska överförmyndarnämndens handläggning av och beslut om förordnade av god man med stöd av 11 kap 2 § föräldrabalken (FB). Länsstyrelsen kan bara beklaga den missledande informationen.

Länsstyrelsen är väl medveten om att överförmyndaren kan förordna god man med stöd av 11 kap. 2 § FB och att det är vad som skett i det aktuella ärendet. Länsstyrelsen är likväl medveten om att länsstyrelsen i sin tillsyn av överförmyndare och deras verksamheter har att granska om handläggningen av och beslut i ärenden strider mot strider mot lag eller författning eller av annat skäl är felaktiga eller olämpliga. Länsstyrelsen, som för närvarande granskar ärendet i fråga, kommer i sin granskning av Överförmyndarnämnden i Tyresö kommun, i enlighet med AA:s önskemål, även att granska nämndens handläggning av och beslut om förordnandet av god man enligt 11 kap. 2 § FB till AA:s barnbarn.

AA yttrade sig över remissvaren.

## **Bedömning**

### **Överförmyndarnämnden**

Av 13 kap. 8 § föräldrabalken följer att pengar tillhörande en omyndig som satts in hos bl.a. bank, under vissa särskilt angivna förutsättningar, inte får tas ut utan överförmyndarens samtycke. Enligt 13 kap. 19 § 2 föräldrabalken följer att överförmyndaren, om det av någon särskild anledning behövs för att trygga förvaltningen, även i andra fall kan begränsa möjligheten för barnets rättsliga företrädare att ta ut pengar som satts in hos bl.a. bank.

Enligt 19 kap. 2 § första stycket föräldrabalken ska vad som är föreskrivet om överförmyndare även gälla överförmyndarnämnd.

Som inledningsvis nämnts betalade Trygg-Hansa Försäkrings AB den 22 juni 2006 ut försäkringsersättning till BB. Pengarna sattes in på ett konto försett med s.k. överförmyndarspär. Den 10 augusti 2006 beslutade överförmyndarnämnden att kontot inte längre skulle vara spärrat. I augusti 2007 upptäcktes att 170 000 kr hade tagits ut från kontot.

Den 23 augusti 2007 beslutade nämnden, med stöd av 13 kap. 19 § föräldrabalken, att samtliga BB:s konton i banken skulle förses med överförmyndarspär. Uttag fick därefter inte längre göras utan överförmyndarnämndens samtycke. Den 1 februari 2008 gav AA, med stöd av en fullmakt från BB:s mor, in en ansökan till nämnden om att omplacera BB:s pengar till en aktieindexobligation.

Om nämnden får in en förfrågan om uttagstillstånd från ett konto försett med s.k. överförmyndarspär, ankommer det på nämnden att pröva huruvida medlen får tas ut. Likaså åligger det nämnden att pröva en ansökan om att omplacera insatta medel. Nämnden har i förevarande fall inte vidtagit några åtgärder med anledning av ansökan. I remissvaret har nämnden uppgett att orsaken härtill var att det inom kort skulle tillsättas en god man för BB; ett besked som även lämnats till AA. Detta utgör emellertid inte någon godtagbar anledning för nämnden att inte ta ställning till ansökan. Det godmansförordnande som avsågs var dessutom ett förordnande enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken, som avser specifika situationer där det föreligger en intressekonflikt mellan t.ex. ett barn och hennes föräldrar. En god man som förordnats med stöd av den bestämmelsen har över huvud taget inte rätt att förvalta

huvudmannens egendom. Ändå har nämnden även vid senare tillfällen gjort gällande att det ankommer på den gode mannen CC att förvalta BB:s egendom.

Det som framkommit i ärendet gör att jag har förståelse för den frustration som AA gett uttryck för i sina anmälningar. Nämnden förtjänar allvarlig kritik dels för sin underlåtenhet att vidta åtgärder med anledning av ansökan om att omplacera om medlen, dels för att nämnden lämnat felaktiga upplysningar till AA.

Jag vill i sammanhanget upplysa om att innebörden av en s.k. överförmyndarspärrendast är att ställföreträdaren, i detta fall BB:s föräldrar, måste inhämta överförmyndarnämndens tillstånd inför olika dispositioner med barnets tillgångar.

Jag vill vidare erinra om följande. För barn som står under vårdnad under bägge föräldrarna är dessa förmyndare (10 kap. 2 § föräldrabalken). Om någon av föräldrarna inte får vara förmyndare eller blir entledigad från förmyndarskapet, är den andre barnets förmyndare. När omständigheterna påkallar det, får flera förmyndare förordnas för den underårige (10 kap. 8 § föräldrabalken). Frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare tas upp av tingsrätten i den ort där den underårige är folkbokförd (10 kap 13 § föräldrabalken). Av remissvaret till JO framgår att nämnden hittills inte funnit anledning att ansöka om en medförmyndare för BB.

AA har även riktat klagomål mot att nämnden den 10 augusti 2006 hävde spärren på BB:s konto. Vidare har hon anfört att nämnden inte vidtagit några åtgärder med anledning av att socialnämnden den 19 juli 2008 gav in en ansökan om god man till överförmyndarnämnden. Av utredningen framgår att AA framfört dessa klagomål även till länsstyrelsen och klagomålen utreds där. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till att JO:s verksamhet inte är avsedd att ersätta den tillsyn och rättstillämpning som ankommer på andra, finns det inte anledning för mig att uttala mig om klagomålen i dessa delar. Jag emotser dock en kopia av länsstyrelsens kommande beslut i tillsynsärendet.

#### Länsstyrelsen i Stockholms län

Av utredningen framgår att länsstyrelsen, med anledning av att AA vänt sig dit och klagat på överförmyndarnämnden, lämnat AA ett felaktigt besked i fråga om länsstyrelsens tillsynsansvar. Länsstyrelsen kan inte undgå kritik för det felaktiga beskedet.

#### Övriga frågor

I övrigt utgör det som framkommit i ärendet inte tillräcklig anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

AA har framställt en begäran om skadestånd. JO prövar emellertid inte frågor om skadestånd.

Ärendet avslutas.